

ACTIVITATEA INTERNĂ ȘI INTERNAȚIONALĂ A CURȚII CONSTITUȚIONALE – ANUL 2023

IANUARIE

În data de 26 ianuarie 2023, președintele Curții Constituționale a României, domnul Marian Enache, a susținut comunicarea **„Constituția din 1991: Reluarea sau reinventarea constituționalismului românesc?”**, organizată de Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române (I.C.J.), cu sprijinul JURIDICE.ro.

Prelegerea face parte din ciclul de conferințe cu tema **„Tradiția constituțională și perspectivele constituționalismului în România”**, consacrat aniversării centenarului Constituției României din 29 martie 1923.

În cadrul expunerii, președintele Curții Constituționale a României, domnul Marian Enache, a arătat că „acest demers inspirat al întâmpinării evenimentului marcării unei sute de ani de la apariția Constituției din 1923 constituie atât o reluare a unei practici de informare și difuzare a cunoștințelor și progreselor din diferite ramuri juridice, din perioada ante- și interbelică, dar constituie, în același timp, în „cazul nostru” și o intenție de revelare și valorizare a trecutului și tradițiilor constituționalismului românesc”.

În continuare, a fost prezentată evoluția constituționalismului românesc, începând cu izvoarele acestuia, Convenția de la Paris din 1858, Statutul dezvoltător al domnitorului Alexandru Ioan Cuza, Constituția din 1866, Constituția din 1923, definindu-se astfel o amprentă și o identitate distincte ale sistemului nostru istoric de drept, determinate de realitățile și necesitățile dezvoltării statului și societății românești, care au contribuit la cristalizarea unei tradiții juridice românești transmise și validate prin viabilitatea și continuitatea ei în viața noastră juridică de la începuturi și până în contemporaneitate.

Prin introducerea unei legislații și instituții noi, după 1864, în privința întregului nostru drept și a începuturilor cercetării și gândirii juridice, a existat un reviriment, în care s-a făcut opțiunea clară între dreptul vechi de tip bizantin și cel de sorginte occidentală. De fapt, procesul început după 1864 reprezenta o concretizare accelerată a aspirațiilor românești afirmate, începând cu anii 1830, 1831, 1832 și anume, însușirea (asimilarea) formelor occidentale în organizarea statului și modernizarea societății românești.

„Niciun popor nu are tradiții pure, fiecare comunitate umană și-a conturat propria organizare și instituțiile prin influențele celorlalte comunități politico-juridice, culturale din arealuri mai extinse, precum și prin împrejurările istorice concrete care le-au modelat destinul. Ceea ce le diferențiază, însă, pe fiecare în parte este voința de a-și constitui o tradiție/un ansamblu de tradiții, gradul de integrare al acestora, forța și respectul pe care îl impun acestora, raportarea la ele ca la un sistem axiologic permanent, armonizarea lor cu noile straturi de inovații și preluarea lor într-un spirit analitic. În realitate, nicio generație nu ia totul de la început, nu

---

inventează totul, ci fiecare dintre ele, pentru a putea merge înainte privesc în urma lor pentru a vedea ce a fost bun, valoros și util, cum poate fi continuată „ștafeta” existențială și culturală a unui popor care-și caută mereu vitalitatea și forța din propriile rădăcini”, a punctat președintele instanței de control constituțional.

Domnul Marian Enache a subliniat că Legea fundamentală adoptată în 1991 este o Constituție a Libertății, care, atât prin conținutul său, cât și, mai ales, prin spiritul său a fost menită să exprime în același timp, organizarea puterii statale dar să asigure și garantarea Libertății, ca o valoare cheie din care a decurs întreaga construcție a edificiului constituțional. Președintele Curții a arătat că discuțiile privind măsura în care aceste țeluri au fost atinse fac obiectul unor evaluări permanente din partea doctrinei.

„După schimbarea revoluționară a regimului comunist și adoptarea Constituției din 1991, statul și dreptul României au redevenit pe coordonatele noii matrice a dreptului european, reușind, în cei peste 30 de ani de democrație să-și edifice un stat de drept care să corespundă exigențelor modelului de civilizație al democrației de tip european. (...) Sigur că în elaborarea unei noi Constituții, după schimbarea unui regim totalitar, în România noile forțe politice rezultate din procesul revoluționar, au optat pentru un regim democratic, bazat pe principiile separației puterilor în stat, a pluralismului politic și social a alegerilor libere efectuate la diferite intervale de timp în condițiile și garantarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, a exigențelor statului de drept”, a mai subliniat președintele Curții.

În final, au fost evocate elemente privind introducerea controlului de constituționalitate realizat de Curtea Constituțională, a cărui reglementare prin Constituția din 1991 exprimă atașamentul la tradițiile constituționale ale poporului român, iar revizuirea Constituției din 2003 a reconfigurat și a extins atribuțiile Curții. Totodată, a fost accentuat rolul jurisprudenței constituționale în dezvoltarea constituționalismului contemporan prin interpretările evolutive ale textelor Legii fundamentale adaptate realităților sociale.

Rolul jurisprudenței constituționale în consolidarea și dezvoltarea constituțională se realizează prin interpretarea și aplicarea prevederilor constituționale în corelație cu tratatele și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, a Curții de Justiție a Uniunii Europene, pe calea celor două metode interpretative, originalistă și evolutivă. Această interacțiune îi conferă un caracter creativ, care se manifestă ca un sistem deschis și receptiv în raport cu constituționalismul european. Jurisprudența constituțională percepe și dezvoltă perspective noi de înțelegere în raport cu dinamica realităților sociale, prin procesul de constituționalizare concretizat în jurisprudențele autorităților de jurisdicție constituționale din fiecare stat european, ceea ce conduce astfel, la o interactivitate și unitate în sistemul constituțional din spațiul european, contemporan.

*

În data de 26 ianuarie 2023, președintele Curții Constituționale a României, domnul Marian Enache, a primit vizita unui grup de elevi din clasele a XI-a ale Colegiului Național „Gheorghe Lazăr” din București, la invitația doamnei judecător Laura-Iuliana Scânteii.

Domnul președinte s-a întâlnit cu tinerii, discuțiile purtându-se într-o atmosferă colocvială și în cadrul unui dialog interactiv. Domnul președinte Marian Enache a explicat evoluția legilor fundamentale ale statului român, respectiv Constituțiile din 1866, 1923 și 1991.

Domnul Marian Enache și doamna Laura-Iuliana Scânteii au prezentat succint competențele Curții, rolul acesteia de garant și apărător al drepturilor și libertăților individuale. În continuare, s-au referit la organizarea puterilor în stat și la aplicarea principiului separației și colaborării acestora, precum și la diferențele dintre atribuțiile instanțelor judecătorești și cele ale instanței constituționale.

În final, s-a subliniat faptul că Plenul Curții Constituționale a declarat anul 2023 Anul Centenarului Constituției României Întregite, moment crucial în istoria statului, care a contribuit la modernizarea României, și că acest an va fi marcat de Curte prin organizarea de acțiuni și dezbateri specifice momentului.

Evreii, care și-au declarat intenția de a fi viitori studenți la Drept, au primit Constituția României, cu îndemnul de a fi lecturată „pentru a-și cunoaște drepturile și a ști cum să și le exercite și să și le apere”.

Tinerii au vizitat sala de ședințe publice și sala de consiliu a Curții și s-au arătat interesați de activitatea instanței constituționale, de rolul și funcțiile acesteia în societatea românească.

*

În data de 27 ianuarie 2023, președintele Curții Constituționale a României, domnul Marian Enache, a participat la Ceremonia dedicată Zilei internaționale de Comemorare a Holocaustului, la invitația președintelui Federației Comunităților Evreiești din România, domnul deputat Silviu Vexler, a președintelui Camerei Deputaților, domnul Ion-Marcel Ciolacu, a prim-ministrului României, domnul Nicolae-Ionel Ciucă, a ministrului afacerilor externe, domnul Bogdan Lucian Aurescu, și a ministrului justiției, domnul Marian-Cătălin Predoiu. Evenimentul a avut loc la Templul Coral din București și a fost precedat de o ceremonie de depunere de coroane de flori.

FEBRUARIE

În data de 9 februarie 2023, președintele Curții Constituționale a României, domnul Marian Enache, a primit vizita E.S. domnul José Antonio Hernández Pérez-Solórzano, ambasadorul Regatului Spaniei la București.

La întrevvedere au mai participat domnul Benke Károly, prim-magistrat-asistent, doamna Cristina Titirișcă, magistrat-asistent, și doamna Mădălina Verman, consilier în cadrul Compartimentului relații externe, relații cu presa și protocol, din partea autorității române de jurisdicție constituțională, precum și doamna Ioana Brumar, ofițer protocol în cadrul Ambasadei Regatului Spaniei la București.

În deschiderea întrevederii, președintele Curții Constituționale a adresat felicitări domnului ambasador pentru preluarea funcției și a subliniat afinitățile istorice, culturale și lingvistice existente între cele două popoare – român și spaniol. În cadrul unui schimb de idei privind cooperarea dintre cele două state pe multiple planuri (economic, cultural și social), Președintele Curții a remarcat faptul că, în câteva universități din Spania s-au deschis centre de studiu a limbii culturii poporului român, iar în România se promovează limba și elemente de civilizație spaniolă la nivel liceal și universitar.

Ambele părți și-au exprimat satisfacția cu privire la reușita integrării comunității românești în mediul social, cultural și profesional al Spaniei.

La rândul său, domnul ambasador Pérez-Solórzano și-a exprimat dorința unei colaborări mai strânse între cele două state și a unui schimb de experiență a instanțelor constituționale din România și Spania, având în vedere structura similară a acestora. De asemenea, a precizat că, în semn de grațitudine față de comunitatea românească, dar și pentru a marca împlinirea a 10 ani de la încheierea Parteneriatul Strategic dintre cele două state, se lucrează la un acord privind dubla cetățenie cu Spania.

Președintele Curții Constituționale a României a evocat faptul că, în procesul de elaborare a Constituției României din 1991, delegația Adunării Constituante, pe care a condus-o, a efectuat un stagiul de documentare în Spania în probleme de drept constituțional, în scopul valorificării unor concepte și instituții din Constituția spaniolă. Un exemplu ilustrativ în acest sens îl constituie introducerea în Constituția României din 1991 a Instituției Avocatului Poporului (Defensor del Pueblo).

Având în vedere că încă de la momentul elaborării Constituției din 1991 a existat un schimb fructuos de idei și expertiză între specialiștii români și judecătorii Tribunalului Constituțional din Spania, domnul Președinte Enache a propus revitalizarea relațiilor dintre cele două autorități de justiție constituțională. În acest sens, domnul președinte a învederat că va propune Plenului să se adreseze o invitație pentru realizarea unei întâlniri bilaterale cu judecătorii Tribunalului Constituțional din Spania, în prima parte a anului 2024.

La finalul întrevederii, ambasadorul Regatului Spaniei a fost invitat să semneze în Cartea de Onoare a Curții Constituționale a României.

*

În data de 9 februarie 2023, președintele Curții Constituționale a României, domnul Marian Enache, a primit vizita E.S. domnul Victor Chirilă, ambasadorul Republicii Moldova la București.

La întrevedere au mai participat, din partea autorității române de jurisdicție constituțională, domnul Benke Károly, prim-magistrat-asistent, doamna Cristina Titirișcă, magistrat-asistent, doamna Mădălina Verman, consilier în cadrul Compartimentului Relații externe, relații cu presa și protocol, precum și doamna Roxana Samson, secretar II în cadrul Ambasadei Republicii Moldova la București.

Întrevederea a decurs într-o atmosferă deschisă și constructivă, în care președintele Curții Constituționale a evocat relațiile bilaterale speciale și privilegiate dintre România și Republica Moldova.

În cadrul întrevederii, cele două părți au discutat despre evenimentele care vor fi organizate cu prilejul aniversării a 100 de ani de la adoptarea Constituției din 1923, context în care președintele Curții Constituționale a României a precizat că anul 2023 a fost declarat, prin hotărârea Plenului, Anul Centenarului Constituției României Întregite.

Cele două părți au evocat relația deosebită de cooperare existentă între instanțele constituționale, sens în care a fost menționat schimbul constant de bune practici în materie constituțională între acestea, întâlnirile bilaterale, precum și editare în comun a unor lucrări științifice de specialitate.

De asemenea, domnul Marian Enache și-a manifestat dorința de a organiza, în contextul marcării Centenarului Constituției României Întregite, mai multe manifestări și dezbateri cu tematică circumscrise istoriei constituționale românești, împreună cu judecătorii Curții Constituționale din Republica Moldova.

*

În data de 14 februarie 2023, președintele Curții Constituționale a României, domnul Marian Enache, a participat la prezentarea Raportului privind activitatea desfășurată de Ministerul Public în anul 2022, susținută de către procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, doamna Gabriela Scutea.

La eveniment au luat cuvântul vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, doamna judecător Rodica Cosma, ministrul justiției, domnul Marian-Cătălin Predoiu, vicepreședintele Consiliului Superior al Magistraturii, domnul procuror Daniel Constantin Horodniceanu. Evenimentul a fost găzduit de Institutul Național de Statistică.

*

În data de 27 februarie 2023, prim-magistratul-asistent al Curții Constituționale a României, dl. Benke Károly, a primit vizita unui grup de elevi de la Colegiul Național „Dr. Ioan Meșotă”, din municipiul Brașov, în cadrul programului național „Școala altfel”.

Cu acest prilej, dl. Benke Károly a prezentat, pe scurt, rolul Curții Constituționale, iar elevii au vizitat Sala de ședințe publice și Sala de Consiliu *Constantin Dissescu*.

MARTIE

Luni, 27 martie 2023, „Centenarul Constituției României Întregite (1923 – 2023)” a fost celebrat în cadrul Adunării solemne organizate de Curtea Constituțională a României la Palatul Parlamentului, Sala de Plen a Senatului „Regele Mihai I al României”, și la care au participat peste 200 înalți reprezentanți ai statului român și din Europa.

Înainte de debutul Adunării solemne, domnul președinte al Curții Constituționale a României, Marian Enache, le-a prezentat înalților oficiali români expoziția de documente dedicate Centenarului, organizată în foaierea Sălii de plen a Senatului. Expoziția surprinde evoluția constituționalismului din România, având ca punct central Constituția din 1923, și conține exponatele în original ale acesteia și ale Constituției din 1866, fiind o premieră în domeniu.

Adunarea solemnă a început, după intonarea imnului României de către artiștii Operei Naționale București, cu mesajul de întâmpinare adresat de președintele Curții Constituționale a României, domnul Marian Enache, al cărui text se găsește la paginile 163-165 ale prezentului volum.

În cadrul manifestării, au susținut alocuțiuni Președintele României, domnul Klaus Werner Iohannis, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Preafericitul Părinte Daniel, președinta ad interim a Senatului, doamna Alina Ștefania Gorghiu, președintele Camerei Deputaților, domnul Ion-Marcel Ciolacu, prim-ministrul României, domnul Nicolae-Ionel Ciucă, președinta Înaltei Curți de Casație și Justiție, doamna judecător Corina-Alina Corbu, președintele Curții de Justiție a Uniunii Europene, domnul Koen Lenaerts, președinta Comisiei de la Veneția, doamna Claire Bazy Malaurie, președinta Curții Constituționale a Republicii Moldova, doamna Domnica Manole, președintele Asociației Curților Constituționale Francofone, domnul Mamadou Badio Camara, și domnul prof.dr.h.c. Rainer Arnold, de la Universitatea din Regensburg (Germania).

De asemenea, a fost menționat mesajul de felicitare al președintei Curții Europene a Drepturilor Omului, doamna Siofra O’Leary, pentru progresele și realizările înregistrate de

---

România în ultimii 30 de ani și pentru aniversarea Centenarului Constituției din 1923. Reprezentantul Tribunalului Constituțional spaniol, domnul judecător Enrique Arnaldo Alcubilla, a prezentat și mesajul președintelui acestei instanțe, domnul Cándido Conde-Pumpido Tourón.

Evenimentul s-a bucurat de prezența doamnei Octavia Spineanu-Matei, judecătorul român la Curtea de Justiție a Uniunii Europene, iar pe plan extern de participarea reprezentanților a 19 instanțe de jurisdicție constituțională din Europa, respectiv Albania, Austria, Belgia, Bulgaria, Cehia, Croația, Germania, Georgia, Lituania, Luxemburg, Moldova, Macedonia de Nord, Polonia, Portugalia, Serbia, Slovacia, Slovenia, Spania, Ungaria, dintre care opt au fost reprezentate de președinți.

Președintele Curții Constituționale a României a susținut, în cuvântul de închidere a Adunării solemne, urmat de intonarea Imnului – Odă Bucuriei, că, deși fiecare dintre statele Uniunii Europene are Constituție națională, „cu toții suntem racordați la spațiul comun al constituționalismului european, ca fundament de legitimitate a statelor și a societăților noastre democratice”.

Participanții la eveniment au fost invitați la lansarea unei emisiuni filatelice pe tema Centenarului Constituției României Întregite. Președintele României, domnul Klaus Werner Iohannis, și președintele Curții Constituționale a României, domnul Marian Enache, au aplicat sigiliile pe certificatul emisiunii filatelice și au semnat, împreună cu judecătorii Curții Constituționale a României și invitații străini, pe tabelul de prezentare a acestuia.

Evenimentele dedicate celebrării Centenarului Constituției României Întregite (1923-2023), organizate de Curtea Constituțională în data de 27 martie, la care au participat peste 200 înalți reprezentanți ai statului român și din Europa, sunt surprinse într-un film de prezentare, sub regia doamnei Carmen Lidia Vidu.

*

Luni, 27 martie 2023, președintele Curții Constituționale a României, domnul Marian Enache, a avut o întâlnire de lucru cu președintele Asociației Curților Constituționale Francofone (A.C.C.F.), domnul Mamadou Badio Camara, președintele Consiliului Constituțional Senegal, în care s-a discutat despre agenda activităților viitoare ale asociației.

La întrevvedere au participat, din partea autorității române de jurisdicție constituțională, domnul Benke Károly, prim-magistrat-asistent, precum și doamna Cristina Titirișcă, magistrat-asistent, iar, din partea Asociației Curților Constituționale Francofone – doamna Caroline Pétilion, secretar general.

Președintele Curții Constituționale a României, domnul Marian Enache, i-a mulțumit președintelui Asociației Curților Constituționale Francofone că a răspuns invitației de a participa la evenimentul de celebrare a Centenarului Constituției din 1923 și pentru amabilitatea de a transmite un mesaj în cadrul Adunării solemne. Discuțiile dintre părți au avut în vedere organizarea viitorului Birou al A.C.C.F. din iunie 2023, care va avea loc la Lausanne, având în vedere calitatea Curții Constituționale a României de membru și vicepreședinte al asociației.

Președintele instanței române de contencios constituțional a subliniat tradiția francofonă a României, mai ales în domeniul juridic și al constituționalismului, ca parte din familia juridică a acestei culturi extraordinare.

La finalul întrevederii, președintele Asociației Curților Constituționale Francofone, domnul Mamadou Badio Camara, a fost invitat să semneze în Cartea de Onoare a Curții Constituționale a României.

*

Luni, 27 martie 2023, Curtea Constituțională a României și Curtea Constituțională a Republicii Moldova au semnat un Memorandum de cooperare privind schimbul reciproc de informații profesionale și de experiență în domeniul justiției constituționale.

Memorandumul a fost semnat de președintele Curții Constituționale a României, domnul Marian Enache, și de președinta Curții Constituționale a Republicii Moldova, doamna Domnica Manole, în cadrul întâlnirii bilaterale organizate într-o zi cu o dublă semnificație istorică, respectiv celebrarea Centenarului Constituției României Întregite – 1923-2023 – și Ziua Unirii Basarabiei cu România.

La întâlnire au participat din partea Curții Constituționale a României, judecătorii – doamna Livia-Doina Stanciu, domnul Varga Attila, doamna Elena-Simina Tănăsescu, domnul Cristian Deliorga, doamna Mihaela Ciochină, doamna Laura-Luliana Scânteii, domnul Dimitrie-Bogdan Licu, prim-magistratul-asistent, domnul Benke Károly, și doamna Cristina Titirișcă, magistrat-asistent, iar din partea Curții Constituționale a Republicii Moldova, judecătorii – doamna Liuba Șova, domnul Nicolae Roșca, domnul Serghei Țurcan și domnul Vladimir Țurcan.

Ambele părți au subliniat cooperarea foarte strânsă dintre cele două instanțe de control constituțional și existența unui dialog permanent privind probleme de drept și schimbul de jurisprudență și de bune practici. Președinții celor două Curți au evocat conținutul special al relației de colaborare instituțională, întemeiată inclusiv pe rădăcini comune constituționale, concretizată în realizarea mai multor proiecte comune, precum editarea unor culegeri de articole și jurisprudență, volume de convorbiri juridice, precum și stagii de pregătire a magistraților – asistenți și a asistenților judiciari pentru cunoașterea jurisprudenței celor două Curți în privința controlului de constituționalitate.

Președintele Curții Constituționale a României, domnul Marian Enache, a arătat că relațiile dintre cele două instituții sunt frățești, de apropiere și că pe viitor se dorește realizarea unor acțiuni concrete pe teme comune de dezbatere. Totodată, a afirmat susținerea și sprijinul oferite Curții Constituționale a Republicii Moldova în parcursul european pe care îl urmează Republica Moldova.

La rândul său, doamna Domnica Manole a felicitat Curtea Constituțională a României pentru organizarea evenimentului de celebrare a Centenarului Constituției României Întregite. De asemenea, a subliniat că, având în vedere provocările pe care le vor avea în cadrul procesului de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană, își dorește să beneficieze de experiența Curții Constituționale a României în acest domeniu. O altă temă abordată de partea moldoveană a fost aplicarea dreptului european și raportul acestuia cu constituția națională, apreciind că expertiza Curții Constituționale a României ar fi un ajutor extrem de util.

Cu acest prilej, doamna Domnica Manole a lansat o invitație Curții Constituționale a României de a participa, la sfârșitul lunii iulie a.c., la Chișinău, la un eveniment de celebrare a 29 de ani de la adoptarea Constituției.

La finalul întrevederii, președinta Curții Constituționale a Republicii Moldova, doamna Domnica Manole, a fost invitată să semneze în Cartea de Onoare a Curții Constituționale a României.

*

Marti, 28 martie 2023, președintele Curții Constituționale a României, domnul Marian Enache, a avut o întvedere cu președinta Comisiei Europene pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția), doamna Claire Bazy Malaurie.

La întvedere au mai participat, din partea autorității române de jurisdicție constituțională, doamna Laura-Iuliana Scânteii, domnul Dimitrie-Bogdan Licu și domnul Gheorghe Stan, judecători, domnul Benke Károly, prim-magistrat-asistent, precum și doamna Cristina Titirișcă, magistrat-asistent, iar, din partea Comisiei de la Veneția, domnul Domenico Vallario, consilier juridic.

Întvederea a decurs într-o atmosferă cordială și a avut loc ulterior organizării Adunării solemne de celebrare a Centenarului Constituției României Întregite, la care au fost invitați și reprezentanții Comisiei de la Veneția.

Discuțiile s-au concentrat pe aspecte legate de cooperarea instituțională dintre Curtea Constituțională a României și Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția), întvederea fiind apreciată ca deosebit de utilă pentru ambele părți.

Președintele Curții Constituționale a României, domnul Marian Enache, a afirmat disponibilitatea de dezvoltare a colaborării între cele două instituții, punctând faptul că aceasta a fost una excelentă de-a lungul anilor, amintind de doi foști președinți ai Comisiei de la Veneția, Antonio Mario La Pergola și Gianni Buquicchio, a căror expertiză a fost benefică în procesul de elaborare a Constituției României din 1991. Cu acest prilej, au fost prezentați și agenții de legătură ai instanței române de contencios constituțional cu Comisia de la Veneția, desemnați recent de Plen, respectiv domnul judecător Gheorghe Stan și doamna Cristina Titirișcă, magistrat-asistent.

Domnul Marian Enache a precizat că avizele Comisiei de la Veneția sunt citate în multe dintre deciziile Curții Constituționale a României, acestea impunându-se prin forța argumentelor.

La rândul său, președinta Comisiei Europene pentru Democrație prin Drept, doamna Claire Bazy Malaurie, a remarcat progresele înregistrate de România și faptul că instanța constituțională română a rezistat presiunilor în contextul modificărilor legislative în materie penală și procesual penală. Doamna Claire Bazy Malaurie și-a exprimat recunoștința față de toate țările, între care se află și România, care au reușit să apere valorile constituționale ale statului de drept în vremurile dificile.

Totodată, s-a arătat interesată de deciziile Curții Constituționale a României, dacă acestea conțin și recomandări către autorități. Președintele Curții Constituționale a României a explicat că structura deciziei este compusă din considerente și dispozitiv, ambele având caracter obligatoriu pentru toate autoritățile publice.

La finalul întrevederii, președinta Comisiei Europene pentru Democrație prin Drept a fost invitată să semneze în Cartea de Onoare a Curții Constituționale a României.

*

Marti, 28 martie 2023, Curtea Constituțională a României și Curtea Constituțională a Republicii Slovacia au avut o întâlnire bilaterală în care temele principale de discuție au vizat atribuțiile celor două instanțe de contencios constituțional și efectele deciziilor pronunțate de acestea.

La întâlnire au participat, din partea Curții Constituționale a României, domnul președinte Marian Enache, judecătorii – doamna Livia-Doina Stanciu, domnul Varga Attila, doamna Elena-Simina Tănăsescu, doamna Mihaela Ciochină, domnul Dimitrie-Bogdan Licu, prim-magistratul-asistent, domnul Benke Károly, și doamna Cristina Titirișcă, magistrat-asistent, iar, din partea Curții Constituționale a Republicii Slovacia, domnul președinte Ivan Fiačan, domnul vicepreședinte Luboš Szigeti, domnul judecător Ladislav Duditš, precum și doamna Andrea Nagyova, de la Departamentul relații internaționale și protocol.

Întâlnirea a debutat cu prezentarea, pe scurt, a procedurii de numire a judecătorilor constituționali și a atribuțiilor fiecărei curți.

Domnul președinte Marian Enache a arătat că instanța română de contencios constituțional este unică autoritate de jurisdicție constituțională, construită pe modelul european al controlului de constituționalitate. Din punct de vedere statistic, cea mai mare pondere în activitatea Curții o au controlul de constituționalitate *a priori* și cel *a posteriori*, fiind pronunțate, până în prezent, 544 și, respectiv, 21.566 de decizii.

La rândul său, domnul președinte Ivan Fiačan a susținut că cea mai mare parte a activității Curții Constituționale a Republicii Slovacia este constituită din sesizările venite din partea cetățenilor, aproximativ 3.000 pe an. S-a subliniat că plângerea de neconstituționalitate presupune întâi epuizarea tuturor căilor interne de atac împotriva hotărârii judecătorești contestate și, doar după îndeplinirea acestei cerințe, poate fi sesizată Curtea Constituțională.

În încheierea discuțiilor, președintele Curții Constituționale a României a apreciat că discuția cu partea slovacă a fost importantă și substanțială. A fost abordată, de asemenea, perspectiva revitalizării relațiilor dintre cele două Curți, sens în care partea slovacă a propus o întâlnire bilaterală la Košice. Totodată, s-a propus o întâlnire la București între magistrații-asistenți slovaci și români pentru un schimb de experiență și informații profesionale.

De asemenea, președintele Ivan Fiačan a adresat o invitație Curții Constituționale a României de a participa în Slovacia și la conferința anuală privind justiția constituțională, în data de 20 septembrie a.c..

La finalul întrevederii, președintele Curții Constituționale a Republicii Slovacia, domnul Ivan Fiačan, a fost invitat să semneze în Cartea de Onoare a Curții Constituționale a României.

*

Miercuri, 29 martie 2023, președintele Curții Constituționale a României, domnul Marian Enache, a participat la evenimentul organizat de Banca Națională a României de lansare a emisiunii numismatice dedicate celebrării Centenarului Constituției din 1923.

APRILIE

În perioada 24-25 aprilie 2023, domnul judecător Gheorghe Stan și doamna Cristina Titirișcă, magistrat-asistent, au participat, în calitate de agenți de legătură ai Curții Constituționale a

---

României pentru Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția), la lucrările celui de-al XX-lea Consiliu mixt pentru justiție constituțională, precum și la mini-conferința cu tema *Măsurile luate de State ca răspuns la criza sanitară generată de COVID 19 și impactul acestora asupra justiției constituționale – jurisprudența constituțională în situații de criză*. Manifestările au avut loc la Sofia, Bulgaria.

În cadrul sesiunii de lucru a Consiliului mixt pentru justiție constituțională au fost prezentate elemente tehnice privind activitatea agenților de legătură, cum ar fi dezvoltarea bazei de date CODICES sau transmiterea deciziilor relevante ale curților constituționale în vederea publicării în Buletinul electronic al Comisiei de la Veneția (e-Bulletin on Constitutional Case-Law). Totodată, participanții au fost informați cu privire la ultimele opinii și rapoarte ale Comisiei de la Veneția, adoptate până în prezent de la ultima ședință a Consiliului, care a avut loc on-line, în septembrie 2021. Domnul judecător Gheorghe Stan a avut o intervenție în cadrul exercițiului practic privind sistematizarea unei decizii pronunțate de o instanță constituțională, prin prezentarea argumentată a unor chei de jurisprudență relevante pentru indexarea deciziei în baza de date CODICES.

La dezbaterile de la mini-conferința organizată în a doua zi a lucrărilor, delegația Curții Constituționale a României a prezentat aspecte referitoare la controlul de constituționalitate privind măsurile luate de statul român în starea de urgență și starea de alertă impuse ca urmare a pandemiei COVID-19.

Agenda evenimentelor este disponibilă pe site-ul Comisiei de la Veneția, accesând link-ul: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-JU-OJ\(2023\)001rev-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-JU-OJ(2023)001rev-e)

MAI

Președintele Curții Constituționale a României, Marian Enache, a afirmat că integritatea este un concept de sinteză, care concentrează în conținutul său valori etice și morale privind conduita cetățeanului în diferitele sale roluri publice și private în societate.

Declarația a fost făcută de către Președintele Curții Constituționale a României, Marian Enache, în cadrul Conferinței internaționale organizată de Agenția Națională de Integritate cu tema importanța legislației în contextul politicilor de integritate și a avertizărilor în interes public, care a avut loc joi, 4 mai 2023, la Biblioteca Centrală Universitară.

„Transpunerea acestor valori la nivelul legii este o operă de o înaltă responsabilitate în care decidentul politic nu numai că recunoaște importanța acestor valori, dar asigură respectarea lor prin normele de drept”, a declarat Marian Enache.

Totodată, a susținut că, sub aspectul integrității funcției publice, societatea românească este unanimă în sensul de a o privi ca pe o valoare ce trebuie protejată de orice fenomen coroziv și negativ.

„Revine legiuitorului obligația de a identifica cele mai bune metode/mijloace pentru a consolida sistemul de integritate, însă întotdeauna cu respectarea drepturilor și libertăților fundamentale înscrise în Constituție și exigențele statului de drept”, a precizat Marian Enache.

De asemenea, președintele Curții a subliniat că prin această dezbateră este adus în prim plan rolul normelor juridice în definirea și structurarea integrității, ca parte a conștiinței etice și a culturii juridice a poporului român.

Corectitudinea, onestitatea, reputația, prestigiul, respectul, prețuirea, onoarea – a menționat președintele Curții – sunt valori care își găsesc izvorul și legitimitatea în fundamentul moralei, ele există deja în *forma mentis* și în conștiința etică a poporului nostru.

În alocuțiunea susținută, citându-l pe gânditorul austriac Ludwig von Mises, președintele Curții a arătat că singurul obiectiv atât al legilor juridice cu un conținut moral, cât și al aparatului de coerciție este de a salvarda funcționarea cooperării sociale, iar criteriul adecvat pentru evaluarea legilor și a metodelor de impunere a acestora este dacă ele sunt sau nu eficiente, în vederea protecției ordinii sociale pe care dorim să o prezervăm.

*

În zilele de 4 și 5 mai 2023, doamna judecător Laura-Iuliana Scânteii a reprezentat Curtea Constituțională a României la Conferința internațională cu tema „Schimbările climatice ca o provocare pentru dreptul constituțional și curțile constituționale”, manifestare organizată de Curtea Constituțională Federală a Germaniei, la Berlin.

Conferința internațională a fost structurată în trei sesiuni: Apelarea la curțile constituționale în cauzele privind litigiile climatice, Responsabilitatea constituțională: cauzalitate, atribuții de protecție, libertăți și Potențialul curților constituționale în abordarea schimbărilor climatice: posibilitățile și limitările lor în procesul politic, întrunind o înaltă reprezentare, printre care amintim participarea domnului prof. Dr. Koen Lenaerts, Președintele Curții de Justiție a Uniunii Europene, Onorabilului Lord Hamblen of Kersey, judecător al Curții Supreme a Regatului Unit, doamnei prof. Silvana Sciarra, președintele Curții Constituționale a Italiei, domnului Laurent Fabius, președintele Consiliului Constituțional francez, doamnei prof.dr. Dineke de Groot, președintele Curții Supreme a Olandei, domnului dr. iur. François Chaix, Vice-președintele Curții Supreme a Elveției, doamnei prof.univ.dr. Verena Madner, Vice-președintele Curții Constituționale a Austriei, domnului dr. Matej Accetto, președintele Curții Constituționale a Sloveniei, doamnei dr. Snježana Bagić, Vice-președintele Curții Constituționale a Croației, precum și reprezentanți ai autorităților naționale și mediului academic.

*

Miercuri, 17 mai 2023, președintele Curții Constituționale a României, domnul Marian Enache, a participat la evenimentul de celebrare a 75 de ani de la înființarea Statului modern Israel, precum și a relațiilor bilaterale cu România. Ziua Națională a Statului Israel a fost aniversată la Opera Națională București, în parteneriat cu Complexul Educațional Laude-Reut. În deschiderea evenimentului aniversar au luat cuvântul ambasadorul Israelului în România, E.S. domnul Reuven Azar, președintele Camerei Deputaților, domnul Marcel Ciolacu, și președintele Knesset-ului, domnul Amir Ohara.

*

Marti, 23 mai 2023, președintele Curții Constituționale a României, domnul Marian Enache, a participat la Conferința „România spre viitor. Un secol de istorie, de la Constituția din 1923 până în zilele noastre”.

Evenimentul a fost organizat de Ambasada Italiei la București, sub patronajul Curții Constituționale a României și egida Academiei Române, în parteneriat cu Centrul de cercetare al Universității Roma Tre.

Din partea Curții Constituționale a României au mai participat judecătorii – doamna Elena-Simina Tănăsescu, doamna Laura-Iuliana Scânteii și domnul Dimitrie-Bogdan Licu, magistrat-asistent doamna Cristina Titirișcă, precum și doamna Mădălina Verman, consilier în cadrul Compartimentului relații externe, relații cu presa și protocol.

Președintele Curții Constituționale a României a susținut o alocuțiune în care a subliniat că această sesiune reprezintă un eveniment inspirat și o dovadă a cooperării și prieteniei dintre cele două țări, România și Italia, dintre Curtea Constituțională a României și cea a Italiei, relații care vor fi dezvoltate și consolidate.

„Pentru generațiile de astăzi, cunoașterea modului prin care Actul fundamental din 1923 și-a îndeplinit menirea, ca lege supremă a statului, consacrand unirea românilor, reprezintă un moment istoric crucial, cu implicații și efecte structurante pentru dezvoltarea actuală a statului român”, a declarat Marian Enache.

Președintele Curții a afirmat că o constituție considerată reușită de inițiatorii săi poate fi un eșec dacă nu-și găsește ecoul în conștiința civică și dacă nu le inspiră cetățenilor siguranța că le garantează drepturile, libertățile și interesele lor legitime.

„Noi credem că românii își exprimă identitatea lor complexă în mod continuu și prin identitatea principiilor și valorilor înscrise în Legea fundamentală și că, în mod esențial, putem vorbi despre o posesiune ideală a spiritului Constituției în propria lor conștiință. Esența Constituției constă în legătura permanentă dintre popor, titularul puterii, și reprezentanții săi, Pactul social de referință în temeiul căruia se pot adopta în mod legitim legile și se realizează pacea socială. Constituția trebuie să corespundă stării sociale, de aceea legea nu poate exprima voința generală decât în respectul Constituției, expresie a voinței majoritare a cetățenilor afirmată prin referendum. Curții Constituționale, garantul supremației Constituției, îi revine rolul de a asigura starea de constituționalitate în sistemul nostru juridic. Prin înfăptuirea justiției constituționale se realizează constituționalizarea sistemului de drept și a procesului politic-democratic, fapt care instituie și apără ordinea constituțională”, a mai spus acesta.

Potrivit președintelui Curții, în lipsa unui control de constituționalitate a legilor, Constituția ar fi un simplu act normativ, chiar dacă principiul suveranității poporului și al puterii constituante ar fi recunoscute.

„În acest cadru de referință, reafirmăm însemnătatea principiului stabilității Constituției, care asigură soliditatea ordinii politice și sociale și care trebuie să tempereze tentația schimbării permanente a Constituției. (...) Orice constituție este revizibilă, evident în limitele prestabilite de Legea fundamentală, iar acest proces este determinat și trebuie să reflecte noile evoluții, tendințele culturale și transformările politico-economice ale societății, mutațiile intervenite în sfera realităților sociale”, a punctat președintele Curții.

Litera Constituției este juridică, spiritul Constituției este democratic, a subliniat președintele Curții.

„Dacă nu interpretăm litera juridică a Constituției în spiritul ei democratic, putem afecta esența și sensul profund al valorilor Constituției. Orice decizie a Curții Constituționale este deopotrivă atât un act juridic, cât și o expresie a unui act democratic. În aplicarea Legii fundamentale, pentru asigurarea prevalenței Constituției asupra legii, Curtea Constituțională se raportează prin deciziile sale la standardele jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului

(CEDO) și a Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE), precum și a Comisiei de la Veneția”, a precizat Marian Enache.

Președintele Curții a conchis: „Este incontestabil faptul că experiența și cunoștințele înaintașilor noștri în materie constituțională constituie un veritabil fundament pentru a înțelege mai profund prezentul și viitorul României, necesitatea evoluției unor noi structuri mentalitare la nivelul societății, precum și a promovării unei noi viziuni integratoare, permanent conectată la dinamica exigențelor Uniunii Europene, ca spațiul comun al libertății, al justiției și al democrației”.

Conferința a avut loc în Aula Academiei Române, iar în deschidere au mai susținut alocuțiuni ambasadorul Italiei, Alfredo M. Durante Mangoni, președintele Academiei Române, Ioan-Aurel Pop, și președintele Curții Constituționale a Republicii Italiene, Silvana Sciarra (on-line).

IUNIE

În zilele de 1 și 2 iunie 2023, domnul Fabian Niculae, magistrat-asistent al Curții Constituționale a României, a participat la lucrările Reuniunii Biroului Asociației Curților Constituționale francofone (A.C.C.F.), organizate la Lausanne, Confederația Elvețiană.

Organizarea, în anul 2025, a Congresului Asociației a fost unul din aspectele incluse în Agenda Reuniunii Biroului. Conform deciziei Biroului, lucrările următorului Congres, cu tema *“Rolul judecătorului constituțional în interpretarea și revizuirea Constituției”* vor fi organizate la București, în perioada 5-7 mai 2025, de către Curtea Constituțională a României, în calitatea sa de vicepreședinte a acestui for (<https://accf-francophonie.org/communique-de-presse-9e-congres-et-assemblee-generale-de-laccf/>).

*

Vineri, 2 iunie 2023, președintele Curții Constituționale a României, domnul Marian Enache, a participat, alături de reprezentanții autorităților statului, societății civile și ai Corpului Diplomatic, la întâlnirea cu Majestatea Sa Regele Charles al III-lea, aflat în prima vizită în străinătate de la încoronare. Întâlnirea a avut loc la Palatul Cotroceni cu prilejul primirii de către președintele României, domnul Klaus Werner Iohannis, a Majestății Sale Regele Charles al III-lea.

*

Miercuri, 21 iunie 2023, delegația Curții Constituționale a Republicii Coreea a fost primită la sediul Curții Constituționale a României, de către domnul președinte Marian Enache, precum și de domnul Varga Attila, doamna Elena-Simina Tănăsescu și domnul Dimitrie-Bogdan Licu, judecători.

Din delegația Curții Constituționale a Republicii Coreea au făcut parte domnul Youngjin LEE, judecător, și domnul Minki Hwang, judecător raportor, iar la întâlnire a participat și E.S. domnul Kap-soo RIM, ambasadorul Republicii Coreea în România.

De asemenea, din partea Curții Constituționale a României, au fost prezenți domnul Benke Károly, prim-magistrat-asistent, și doamna Cristina Titirișcă, magistrat-asistent.

Tema agreată pentru întâlnirea de lucru dintre reprezentanții celor două instanțe de contencios constituțional a fost *„Controlul de constituționalitate. Jurisprudența recentă”*.

În debutul discuțiilor, domnul președinte Marian Enache a prezentat pe scurt istoria constituțională din România, procedura de numire a judecătorilor constituționali, atribuțiile și efectele deciziilor Curții Constituționale. A subliniat că, din punct de vedere statistic, cea mai mare pondere în activitatea Curții o au controlul de constituționalitate *a priori* și cel *a posteriori*, fiind pronunțate, până în prezent, aproximativ 550 și, respectiv, 21.800 de decizii.

La rândul său, domnul Youngjin Lee a precizat că, în cei 35 de ani de activitate ai Curții Constituționale a Republicii Coreea, aniversați în anul curent, au fost soluționate aproximativ 45.000 de cazuri, majoritatea constituind plângeri individuale privind încălcarea drepturilor fundamentale, și că, în ultimul an, au fost înregistrate aproximativ 28.000 de cauze. Dintre acestea, 65% sunt respinse de un complet de filtru format din 3 judecători, iar restul de 35% ajunge la plenumul de 9 judecători, 4% reprezentând procentul de decizii de neconstituționalitate care se adoptă cu votul a două treimi.

Președintele Curții Constituționale, domnul Marian Enache, a punctat că, din punct de vedere procedural, toate sesizările sunt soluționate de Plen, neexistând o procedură de filtru. Sub aspect jurisdicțional, au fost amintite decizii pronunțate de instanța română în exercitarea atribuției de soluționare a conflictelor juridice de natură constituțională și s-a insistat pe dialogul jurisdicțional cu Curtea de Justiție a Uniunii Europene, sens în care s-a enunțat Decizia nr. 534/2018 și Hotărârea CJUE în Cauza Coman.

În încheierea discuțiilor, președintele Curții Constituționale a României a apreciat că discuția cu partea sud-coreeană a fost importantă și utilă, realizându-se un schimb fructuos de informații și de experiență profesională. De asemenea, ambele părți au apreciat necesitatea relansării și dezvoltării relațiilor dintre cele două Curți.

La finalul întrevederii, domnul judecător Youngjin Lee a fost invitat să semneze în Cartea de Onoare a Curții Constituționale a României.

*

În perioada 21-22 iunie 2023, domniile judecători Cristian Deliorga și Gheorghe Stan, însoțiți de doamna Ana-Maria Saon, consilier în cadrul Compartimentului relații externe, relații cu presa și protocol, au reprezentat Curtea Constituțională a României la lucrările Conferinței Internaționale cu tema „Constituția ca fundament pentru construirea unui stat de drept, democratic”, manifestare dedicată aniversării a 30 de ani de la adoptarea Constituției Republicii Kârgâze.

La evenimentul organizat de Comisia de la Veneția în cooperare cu Curtea Constituțională a Republicii Kârgâze au participat atât înalți reprezentanți ai autorităților naționale, printre care Președintele Republicii, Avocatul Poporului, președintele Curții Supreme, Ministrul Justiției, reprezentatul Parlamentului Republicii Kârgâze, cât și reprezentanți străini, membri ai Comisiei de la Veneția, președinți și judecători ai instanțelor de jurisdicție constituțională din Europa și Asia, printre care domnul Pierre Nihoul, președintele Curții Constituționale a Belgiei, domnul Mirza-Ulugbek Abdusalomov, președintele Curții Constituționale a Republicii Uzbekistan, domnul Zlatko Knezevic, vice-președinte al Curții Constituționale a Republicii Bosnia și Herțegovina, doamna Domnica Manole, judecător și fost președinte al Curții Constituționale a Republicii Moldova, membru al Comisiei de la Veneția din partea Republicii Moldova, doamna Mariana Canotilho, judecător al Curții Constituționale a Portugaliei, domnul Ceyhun Qaracayev, judecător al Curții Constituționale a Republicii Azerbaidjan, domnul Wahiduddin Adams,

judecător al Curții Constituționale a Republicii Indonezia, domnul Artur Vagharshyan, judecător al Curții Constituționale a Republicii Armenia, domnul Asan Eskendirov, judecător al Curții Constituționale a Republicii Kazahstan, precum și reprezentanți ai mediului universitar, manifestarea constituind astfel un excelent prilej pentru consolidarea dialogului interinstituțional.

Conferința s-a desfășurat pe parcursul a două zile și a fost structurată în trei sesiuni. În cadrul primei sesiuni, domnul judecător Gheorghe Stan a susținut expozeul cu tema „Patrimoniul constituțional și rolul justiției constituționale în formarea unui stat de drept, democratic. Experiența României”.

În cadrul celorlalte sesiuni au fost abordate teme precum: „Atribuțiile organelor de control constituțional în contextul schimbărilor care au loc la nivel mondial: provocări și perspective” și „Experiența organelor de control constituțional din țările străine în promovarea valorilor constituționale la nivelul societății”. Intervențiile din cadrul sesiunilor au fost urmate de runde de dezbateri la care au luat cuvântul numeroși participanți care au exprimat un real interes față de experiența și practica colegilor lor din alte jurisdicții, evidențiindu-se și cu această ocazie importanța întâlnirilor dintre membrii autorităților de jurisdicție constituțională.

*

Joi, 29 iunie 2023, președintele Curții Constituționale, domnul Marian Enache, împreună cu domnul judecător Dimitrie-Bogdan Licu au participat la manifestarea științifică cu titlul „Provocările dreptului în lumea contemporană. Impactul asupra profesiei juriștilor”, organizată de Uniunea Juriștilor din România cu ocazia Zilei Justiției 2023.

IULIE

Marți, 4 iulie 2023, președintele Curții Constituționale a României, domnul Marian Enache, doamna judecător Livia-Doina Stanciu și doamna judecător Mihaela Ciochină au participat la Palatul Cotroceni, la ceremonia de semnare a decretelor de promulgare a legilor educației. Astfel, Președintele României, Klaus Iohannis, a semnat Decretul privind promulgarea Legii învățământului preuniversitar și Decretul privind promulgarea Legii învățământului superior.

*

În perioada 20-21 iulie 2023, doamna judecător Laura-Iuliana Scânteii, domnul judecător Gheorghe Stan și doamna magistrat-asistent Cristina Titirișcă au reprezentat Curtea Constituțională a României (CCR) la lucrările celui de-al 28-lea Congres Mondial de Drept, care a avut loc la New York.

Congresul a fost organizat de Asociația Mondială a Juriștilor (World Jurist Association) și de Fundația Mondială de Drept (World Law Foundation) și, potrivit organizatorilor (<https://wlc-nyc.com>), a reunit profesioniști ai dreptului din peste 60 de țări, peste 200 de lideri mondiali, inclusiv șefi de stat și de autorități, judecători de instanțe supranaționale și naționale, cadre universitare, avocați, activiști ai drepturilor omului, în scopul identificării soluțiilor legale pentru menținerea și consolidarea democrației și a păcii (Peace through Law).

În deschiderea manifestării științifice au prezentat alocuțiuni domnul Javier Cremades, președintele World Jurist Association, domnul Guillermo Lasso, președintele Republicii Ecuador,

---

și doamna Susan Kohlmann, președintele Baroului New York City. Lucrările au fost organizate pe tematici, în 53 de paneluri (<https://wlc-nyc.com/program>), dintre care patru au fost moderate de către domnul profesor Rainer Arnold (Universitatea din Regensburg, Germania), la invitația căruia a participat la congres delegația Curții Constituționale a României.

În cadrul panelului nr. 45 – *Libertatea de exprimare în era digitală* (Freedom of expression in the digital era), doamna judecător Laura–Iuliana SCÂNTEI a prezentat expozeul cu tema Echilibrul dintre securitatea cibernetică digitală și libertatea de exprimare (*Balancing Digital Cyber Security and Freedom of Expression*). Prezentarea doamnei judecător a vizat trei paliere: reglementarea internetului și a platformelor de rețele sociale; guvernanta datelor și securitatea cibernetică versus păstrarea libertății de exprimare pentru democrațiile consolidate; precum și rolul curților constituționale naționale în revizuirea legilor care afectează drepturile și libertățile fundamentale, fiind dată ca exemplu Decizia CCR nr. 70 din 28 februarie 2023.

Panelul nr. 26 a avut ca tematică Universalitatea statului de drept (Universality of rule of law), iar, în cadrul acestuia, domnul judecător Gheorghe Stan a susținut prezentarea cu titlul Garanțiile statului de drept în România în era digitală, securitatea cibernetică și prelucrarea datelor cu caracter personal (Guarantees of the Rule of Law in Romania in the Digital Age, Cybersecurity and Processing of Personal Data). Amintind de jurisprudența recentă a instanței române de contencios constituțional (Decizia CCR nr. 335 din 14 iunie 2023), domnul judecător a subliniat că statul de drept este obligat să garanteze drepturile fundamentale, în condițiile în care provocările erei digitale și riscurile de a afecta aceste drepturi sunt din ce în ce mai mari, iar mecanismele existente trebuie ajustate astfel încât să se adapteze noilor realități sociale, cu respectarea exigențelor constituționale de reglementare normativă.

De asemenea, în prezentarea *Inteligența artificială – amenințare la adresa statului de drept? Rolul curților constituționale în modelarea tehnologiilor emergente* (*Artificial intelligence – a threat to the rule of law? The role of constitutional courts in shaping emerging technologies*) din cadrul panelului nr. 44 – Statul de drept, justiția constituțională și tehnologia (Rule of law, constitutional justice and tech), doamna magistrat-asistent Cristina Titirișcă a arătat că, în condițiile în care tehnologiile emergente se dezvoltă din ce în ce mai mult și afectează viața de zi cu zi, provocarea pentru democrațiile constituționale este cum să se asigure că statul de drept are suficient spațiu pentru a proteja valorile constituționale tradiționale, pentru realizarea unui echilibru între domnia legii și „domnia tehnologiei”.

Ceremonia de încheiere a Congresului Mondial de Drept, organizată la sediul Organizației Națiunilor Unite, s-a bucurat de participarea Majestății Sale, Regele Spaniei, Felipe al VI-lea, precum și a doamnei Ursula von der Leyen, președinta Comisiei Europene, căreia i s-a acordat Premiul Mondial pentru Pace și Libertate (World Peace & Liberty Award 2023).

*

În data de 28 iulie 2023, delegația Curții Constituționale a României condusă de domnul Marian Enache, președinte, și formată din judecătorii – doamna Mihaela Ciochină, doamna Laura-Iuliana Scânteii, domnul Cristian Deliorga, domnul Gheorghe Stan, precum și domnul Benke Károly, prim-magistrat-asistent, a participat, la Chișinău, la aniversarea Zilei Constituției Republicii Moldova. La întâlnire au participat din partea Curții Constituționale a Republicii

Moldova, președintele domnul Nicolae Roșca și judecătorii – doamna Domnica Manole, doamna Liuba Șova, domnul Serghei Țurcan și domnul Vladimir Țurcan.

Vizita oficială a avut loc la invitația Curții Constituționale a Republicii Moldova, cu ocazia celebrării a 29 de ani de la adoptarea Constituției Republicii Moldova, prilej cu care cele două instanțe de contencios constituțional au avut o întâlnire bilaterală.

Temele discutate au vizat schimbul de idei și experiențe profesionale cu privire la jurisprudența relevantă a instanțelor constituționale, precum și cu privire la raporturile dintre dreptul național și dreptul Uniunii Europene.

Președintele Marian Enache și delegația au afirmat susținerea și colaborarea cu instanța de contencios constituțional de la Chișinău în perspectiva Republicii Moldova de a deveni membră a Uniunii Europene.

Președintele Curții Constituționale a României, domnul Marian Enache, a subliniat relația de colaborare specială și privilegiată dintre cele două curți constituționale, a cărei menținere și dezvoltare este o prioritate a mandatului său. Acesta a arătat că a existat și există un permanent dialog între cele două Curți Constituționale, sens în care au fost efectuate vizite bilaterale atât la București, cât și la Chișinău, având ca scop cunoașterea și aprofundarea jurisprudenței curților, în calitate de garanți ai supremației Constituției și depozitari ai unui patrimoniu istoric constituțional comun.

La finalul întâlnirii bilaterale, președintele Curții Constituționale a României, domnul Marian Enache a fost invitat să semneze în Cartea de Onoare a Curții Constituționale a Republicii Moldova, ocazie cu care a primit și o medalie cu Brandul de țară „*Pomul Vieții*”.

AUGUST-SEPTEMBRIE

În zilele de 31 august și 1 septembrie a.c., doamna judecător Elena-Simina Tănăsescu a reprezentat Curtea Constituțională a României, la Conferința “*EUnită în diversitate II*”, cu tema “*Uniți în Diversitate II: Statul de drept și diversitatea constituțională*”, organizată la Haga.

Evenimentul organizat de Curtea de Justiție a Uniunii Europene, Curtea Constituțională a Belgiei, Curtea Constituțională a Luxemburgului și Curtea Supremă a Olandei, a cunoscut o înaltă reprezentare, prin participarea Președintelui și a Vice-președintelui Curții de Justiție a Uniunii Europene, a Președintelui și a Judecătorilor Curții Europene a Drepturilor Omului, a președinților și judecătorilor curților constituționale europene.

Manifestarea a fost structurată în patru paneluri organizate în două sesiuni, după cum urmează:

1. Independența justiției – *conditio sine qua non* pentru protejarea democrației, încrederii reciproce și a statului de drept;
2. Statul de drept – Supremația dreptului UE și egalitatea în fața legii a cetățenilor UE;
3. Diversitate și uniformitate în dreptul Uniunii Europene;
4. Protecția juridică a generațiilor actuale și viitoare.

În cadrul panelului al II-lea, doamna judecător Elena-Simina Tănăsescu a prezentat expozeul cu tema “*Stat de drept – Prioritatea drepturilor UE și egalitatea în fața legii a cetățenilor europeni*”.

---

*

Vineri, 15 septembrie 2023, președintele Curții Constituționale a României (CCR), domnul Marian Enache, a salutat astăzi decizia Comisiei Europene de închidere a Mecanismului de Cooperare și Verificare (MCV) pentru România, ca o reușită a instituțiilor fundamentale ale statului român și a diplomației românești, care au conlucrat pentru realizarea acestui obiectiv strategic de țară.

Președintele Curții a subliniat importanța principiului cooperării loiale între instituțiile statului și a constatat o solidaritate între acestea în analiza și dezbateră obiectivelor naționale.

Ridicarea MCV este importantă atât pentru sistemul judiciar în ansamblu, cât și, în primul rând, pentru cetățenii români în exercitarea drepturilor și libertăților lor.

Președintele Curții a relevat importanța de a avea un act de justiție înfăptuit în mod constant și concordant cu standardele europene, în spiritul respectării și consolidării statului de drept ca fundament al Uniunii Europene.

Curtea Constituțională a României, prin rolul, funcțiile și deciziile sale, este o curte de drepturi și libertăți, modelând exigențele și valorile statului de drept. Curtea Constituțională, prin aceste decizii, a consolidat independența justiției în România, a întărit rolul Consiliului Superior al Magistraturii în calitate de garant al justiției, a definit principiul cooperării loiale, a asigurat respectarea principiului separației și echilibrului puterilor în stat, ca principiu de organizare statală, a contribuit la protecția continuă a drepturilor și libertăților, care reprezintă nucleul statului de drept. Prin activitatea sa jurisdicțională, CCR a realizat procesul constituționalizării sistemului de drept, garantând supremația Constituției.

Justiția constituțională a fost și rămâne o condiție sine qua non a statului de drept în scopul garantării drepturilor și libertăților fundamentale, contribuind astfel, prin controlul de constituționalitate a legilor, la dezvoltarea democrației constituționale în România.

Intervenția președintelui Curții Constituționale a României, domnul Marian Enache, a fost transmisă în cadrul reuniunii organizate de Ministerul Justiției cu ocazia anunțului Comisiei Europene de închidere în mod oficial a Mecanismului de Cooperare și Verificare, în prezența Președintelui României, domnul Klaus Iohannis, a președintelui Senatului, domnul Nicolae-Ionel Ciucă, a prim-ministrului, domnul Ion-Marcel Ciolacu, a ministrului Justiției, doamna Alina Ștefania Gorghiu, a președintelui Consiliului Superior al Magistraturii, domnul Daniel Grădinaru, a procurorului general al României, domnul Alex Florin Florența, și a procurorilor șefi ai structurilor specializate de parchet. Curtea Constituțională a fost prezentă la acest eveniment prin președintele său și doamna judecător Laura-Iuliana Scânteii.

*

În zilele de 18 și 19 septembrie 2023, doamna Claudia Krupenschi, magistrat-asistent șef și doamna Valentina Bărbățeanu, magistrat-asistent, au participat la lucrările ediției a 11-a a Școlii de vară organizate de Centrul pentru Formarea și Dezvoltarea Resurselor Umane al Asociației Curților Constituționale din Asia și a Instituțiilor Echivalente (AACC), având ca temă „Independența justiției – garanție a dreptului la un proces echitabil”, găzduită de Curtea Constituțională a Republicii Turcia.

Programul s-a bucurat de o largă participare, fiind reprezentate Curtea Europeană a Drepturilor Omului și 26 de curți constituționale sau instituții echivalente din Europa, Asia și Africa. În cadrul evenimentului, reprezentanții Curții Constituționale din România au expus o lucrare

tematică prin care au prezentat mecanismul național legislativ și reperatele jurisprudențiale prin care cele două valori intrinseci și interdependente ale statului de drept democratic – independența justiției și dreptul la un proces echitabil – sunt consacrate și garantate în țara noastră.

Evenimentul a creat oportunitatea schimbului de experiență între reprezentanții jurisdicțiilor constituționale prezente și a pus în valoare importanța independenței și imparțialității justiției ca standard obligatoriu al respectării dreptului la un proces echitabil, fără de care principiile statului de drept și ale democrației constituționale ar fi lipsite de efectivitate.

*

Marti, 19 septembrie 2023, președintele Curții Constituționale a României (CCR), domnul Marian Enache, a avut o întrevedere la sediul instituției cu președintele Consiliului Superior al Magistraturii (CSM), domnul Daniel Grădinaru. La întâlnire a participat și domnul Benke Károly, prim-magistrat-asistent al CCR.

În cadrul întrevederii, s-a realizat un schimb de idei privind protecția constituțională a independenței justiției.

Președintele CCR, domnul Marian Enache, a subliniat că principiul independenței justiției este o componentă intrinsecă a oricărei societăți democratice, fiind consacrat expres în Constituția României din 1991. CCR este garantul supremației Constituției și, prin jurisprudența sa, a acordat o importanță majoră principiului independenței justiției, expresie a statului de drept. Exercitarea funcției de jurisdicție a statului prin judecători imparțiali și independenți care se supun numai legii a constituit una dintre direcțiile importante ale jurisprudenței CCR în cei peste 30 de ani de existență. Principiul enunțat este concretizat într-o normă constituțională obligatorie pentru Parlament, care are îndatorirea de a legifera instituirea unor mecanisme corespunzătoare de asigurare reală a independenței judecătorilor.

De asemenea, a arătat că, în jurisprudența sa, CCR a constatat în unele situații neconstituționalitatea unor dispoziții legale care afectau independența justiției, garanția constituțională a „nesupunerii” judecătorului unei alte puteri sau a unor alte persoane și a „supunerii” sale doar legii.

La rândul său, președintele CSM, domnul Daniel Grădinaru, a salutat inițiativa întâlnirii și a apreciat că aceasta constituie o deschidere a dialogului interinstituțional formal și informal dintre autoritățile statului, care, în ultimă instanță, trebuie să coopereze principal și loial pentru schimbul de informații și de bune practici între acestea în scopul unei acțiuni concordante în ceea ce privește respectarea Constituției și a legilor. CSM este o autoritate publică care, prin atribuțiile sale, pe de o parte, mediază raporturile constituționale dintre autoritatea judecătorească și cele legislative și executive, iar, pe de altă parte, garantează aducerea la îndeplinire din punct de vedere funcțional a principiului menționat.

Totodată, a arătat că una dintre garanțiile independenței justiției este asigurarea unei finanțări corespunzătoare a sistemului judiciar pentru îndeplinirea, în parametrii optimi, a rolului său constituțional.

Cei doi președinți au abordat și aspecte privind relația dintre dreptul național și cel european, dintre hotărârile CCR, ale instanțelor judecătorești și ale Curtea de Justiție a Uniunii Europene, subliniind necesitatea unui permanent dialog judiciar între acestea.

Ambele părți au evidențiat importanța respectării independenței justiției în contextul aplicării efective a principiului separației și echilibrului puterilor în stat în cadrul democrației constituționale.

*

Marti, 26 septembrie 2023, președintele Curții Constituționale a României (CCR), domnul Marian Enache, a primit vizita delegației Comisiei pentru Constituție și Lege a Congresului Național al Reprezentanților Poporului Chinez, condusă de președinte, doamna XIN Chunying.

Din delegația chineză au făcut parte dna. LI Yuping și dl. Gao Zicheng, membri ai Comisiei pentru Constituție și Lege a Congresului Național al Reprezentanților Poporului Chinez, iar din partea Comitetului Permanent al Congresului Național al Reprezentanților Poporului Chinez – dna. LI Chunli, director-general adjunct al Direcției administrative pentru afaceri legislative, dl. Wang Long, director adjunct la nivel de birou al Direcției administrative a Comisiei pentru afaceri legislative, dna. Yu Shasha, secretară din Direcția administrativă a Comisiei pentru afaceri legislative. Ambasada Chinei la București a fost reprezentată de dna. Hua Yafang, Însărcinatul de afaceri Ad-Interim, și dl. Qiao Junjie, secretar III.

De asemenea, din partea Curții Constituționale a României, au fost prezenți dl. Benke Károly, prim-magistrat-asistent, dna. Cristina Titirișcă, magistrat-asistent, și dna. Mădălina Verma, consilier în cadrul Compartimentului relații externe, relații cu presa și protocol.

Întrevederea a decurs într-o atmosferă constructivă, iar cele două părți au dialogat într-un cadru cordial.

În debutul intervenției, domnul președinte Marian Enache a prezentat succint evoluția constituțională din România, ca stat membru cu drepturi depline în Uniunea Europeană, procedura de numire a judecătorilor constituționali, atribuțiile și efectele deciziilor Curții Constituționale. De asemenea, a subliniat că România are o tradiție serioasă în ceea ce privește constituționalismul și cultura constituțională, precum și că, prin revizuirea din 2003, a Constituției din 1991, s-au reglementat dispoziții noi privind integrarea euro-atlantică a țării.

Președintele CCR arătat în continuare că valorile universale ale Constituției trebuie să asigure respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor popoarelor lumii, indiferent de regimurile politice existente, și să delegitimeze tentativele care să afecteze sau să încalce ordinea constituțională a fiecărui stat. Aceste valori universale de tip constituțional, care au în centrul lor dreptul și libertățile fundamentale ale oamenilor, trebuie să asigure în ultimă instanță echilibrul național – internațional, pacea și bunăstarea popoarelor.

Domnul Marian Enache a menționat diferența între cele două sisteme constituționale, respectiv controlul jurisdicțional exercitat printr-un organ special și specializat, situat în afara perimetrului celor trei puteri în stat, caracteristic României și modelului european, pe de o parte, și un control de constituționalitate politic exercitat de către o comisie instituită la nivel parlamentar, pe de altă parte, precizând că modelul de constituționalism este opțiunea politică a fiecărui stat.

Președintele CCR a evidențiat faptul că justiția constituțională este condiție indispensabilă a statului de drept în orice democrație și că fiecare curte constituțională este o curte de drepturi și libertăți, acestea fiind nucleul statului de drept.

La rândul său, doamna XIN Chunying a precizat că este prima sa întâlnire în străinătate de la alegerea sa în funcție și că, în China, nu există o curte distinctă așa cum este în România, motiv pentru care Comisia pentru Constituție și Lege este un organ foarte important în aplicarea și promovarea Constituției. Potrivit prezentării acesteia, Constituția în vigoare din China a fost adoptată în anul 1982 și a fost modificată de cinci ori, după modelul american, prin proiecte de amendamente, numărul acestora fiind de 52 până în prezent.

Doamna XIN Chunying a explicat că s-a ales acest sistem cu proiecte de amendamente având în vedere că un rol important al Constituției este de a fi predictibilă și că societatea trebuie să vadă stabilitatea acestui model al Chinei. În acest sens, a arătat că prin Constituția din 1982 s-a facilitat trecerea Chinei la economia de piață.

*

Marti, 26 septembrie 2023, președintele Curții Constituționale a României (CCR), domnul Marian Enache, s-a întâlnit la sediul instituției cu domnul profesor Peter L. Lindseth, de la Facultatea de Drept a Universității Connecticut, Statele Unite al Americii.

De asemenea, la întrevvedere au participat dl. prof.univ.dr. Bogdan Iancu, de la Facultatea de Științe Politice a Universității din București, iar, din partea Curții, dl. Benke Károly, prim-magistrat-asistent, dna. Cristina Titirișcă, magistrat-asistent, și dna. Oana Răican, consilier în cadrul Compartimentului relații externe, relații cu presa și protocol.

În debut, domnul Marian Enache a evidențiat faptul că întâlnirea are loc într-o zi cu o semnificație deosebită în istoria constituțională a Statelor Unite, întrucât la 26 septembrie 1789 au fost confirmați în funcție de Senatul SUA, la propunerea lui George Washington, primii 6 judecători, care au format prima componentă a Curții Supreme, în perioada 1789-1795.

Președintele Curții a prezentat un scurt istoric al controlului de constituționalitate al legilor din România, care datează încă din anul 1912, când s-a adoptat pe cale pretoriană modelul american. A precizat că reglementarea normativă a controlului de constituționalitate a fost realizată prin Constituția din 1923, tot după model american, care a dăinuit până în anul 1947. Totodată, a continuat cu o succintă expunere a instituției române de jurisdicție constituțională, procedura de numire a judecătorilor, atribuțiile și efectele deciziilor Curții Constituționale, subliniind că se judecă în Plen toate sesizările, neexistând un complet de filtru al sesizărilor.

La rândul său, domnul profesor Peter L. Lindseth a subliniat formația sa de specialist în drept administrativ și că, din această perspectivă, consideră că integrarea europeană este esențială pentru dezvoltarea statului. În calitate de cercetător, acesta a precizat că Uniunea Europeană are încă o puternică dimensiune administrativă din moment ce pentru asigurarea resurselor sale financiare este esențială conclucrarea cu statele membre. Dimensiunea constituțională poate fi atinsă de o structură precum cea a UE numai în măsura în care își poate asigura în mod autonom resursele financiare, prin propria sa voință, sens în care este necesară o decizie politică a statelor membre. A subliniat că legitimitatea UE încă se sprijină pe filonul constituțional al statelor membre.

Domnul Marian Enache a menționat rolul Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) în interpretarea dreptului european și mecanismul întrebărilor preliminare ca modalitate de dialog judiciar între instanța europeană și instanțele naționale din statele membre. De asemenea, a arătat că există o deschidere către un dialog al Curții Constituționale a României cu CJUE,

---

precum și faptul că existența curților constituționale reprezintă o garanție a statului de drept a cărui esență se referă la apărarea drepturilor și libertăților cetățenilor.

La finalul întrevederii, s-a concluzionat că orice decizie a unei curți constituționale este atât un act de jurisdicție, cât și un act de democrație în considerarea prerogativelor pe care aceasta le are. Domnul profesor Peter L. Lindseth a fost invitat să semneze în Cartea de Onoare a Curții Constituționale a României.

În aceeași zi, domnul profesor Peter L. Lindseth a ținut o prelegere magistraților-asistenți ai Curții Constituționale, intitulată „Beyond ‘As If’ Constitutionalism: Revenue, Borrowing, and Spending in the New Regime of European Integration”.

*

În data de 30 septembrie 2023, domnul Marian Enache, președintele Curții Constituționale a României, și doamna judecătoare Laura-Iuliana Scânteii au participat la manifestărilor prilejuite de aniversarea a 16 ani de la întronizarea Preafericirii Sale, Părintele Patriarh Daniel.

Cu acest prilej, domnul Marian Enache a adresat un mesaj, al cărui text se găsește la paginile 216-217 ale prezentului volum.

OCTOMBRIE

În data de 5 octombrie 2023, domnul Marian Enache, președintele Curții Constituționale a României, și doamna judecătoare Laura-Iuliana Scânteii au participat la lansarea volumului colectiv „După 30 de ani: Justiția constituțională în România”, coordonat de domnii prof. Bogdan Dima și Vlad Perju.

Evenimentul de lansare a volumului a avut loc la Facultatea de Drept – Universitatea din București.

Cu acest prilej, domnul Marian Enache a adresat un mesaj, al cărui text se găsește la paginile 218-221 ale prezentului volum.

*

Vineri, 6 octombrie 2023, președintele Curții Constituționale a României (CCR), domnul Marian Enache, s-a întâlnit la sediul instituției cu domnul deputat Gunther Krichbaum, membru al Bundestagului German, membru în Comisia pentru Afaceri Europene și purtător de cuvânt pentru afaceri europene în Uniunea Creștin Democrată (CDU).

De asemenea, la întrevedere au participat, din partea Curții, dna. Cristina Titirișcă, magistrat-asistent, și dna. Mădălina Verman, consilier în cadrul Compartimentului relații externe, relații cu presa, iar, din partea Ambasadei Germaniei la București, dna. Sonja Gebauer, șefa Secției de presă și protocol și consilier politic.

În debutul discuțiilor, domnul Marian Enache a adresat domnului deputat felicitări pentru recenta aniversare a Unității Germane, a 33-a, precum și mulțumiri Germaniei pentru sprijinul constant și neechivoc pe care-l acordă României în privința aderării la spațiul Schengen.

Președintele Curții a evocat relațiile strânse dintre România și Republica Federală Germania, relații care s-au reflectat și în ceea ce privește cooperarea dintre cele două curți constituționale din cele două state. De asemenea, a subliniat că în mandatul său și-a propus o deschidere și mai mare a curții către instituțiile europene și mediul academic intern și internațional.

Totodată, Președintele Curții a amintit de jurisprudența Curții Constituționale de la Karlsruhe, care este una dintre cele mai valoroase instanțe de contencios constituțional din Europa. În acest context, în calitate de fost Vicepreședinte al Adunării Constituante și membru al Comisiei de redactare a Proiectului Constituției României din 1991, domnul Marian Enache a menționat consultanța de care a beneficiat România din partea experților germani, cu prilejul redactării proiectului Constituției din 1991.

La rândul său, deputatul german a expus succint aspecte actuale privind statul de drept în Uniunea Europeană, precum și raporturile dintre dreptul Uniunii Europene și ordinea juridică națională, relația dintre supremația constituțiilor naționale și principiul priorității dreptului Uniunii Europene în statele membre ale UE. De asemenea, și-a exprimat interesul de a cunoaște jurisprudența recentă a Curții Constituționale a României și situația actuală a statului de drept din România.

Domnul Marian Enache a enumerat deciziile Curții Constituționale a României referitoare la modificările legislative ale Codului penal și ale Codului de procedură penală, cele privind pensiile de serviciu sau decizia privind interzicerea cumulului pensiei cu salariul, și a precizat că a fost sesizată Curtea cu o obiecție de neconstituționalitate privind unele măsuri fiscal-bugetare pentru asigurarea sustenabilității financiare a României pe termen lung, adoptate prin asumarea răspunderii de către Guvern.

La finalul întâlnirii, ambele părți au apreciat discuțiile purtate și și-au exprimat dorința fermă de continuare a dialogului.

*

În data de 6 octombrie 2023, domnul Benke Károly, prim-magistrat-asistent, a participat, în calitate de corespondent din partea Curții Constituționale a României, la lucrările reuniunii agenților corespondenți ai Rețelei Judiciare a Uniunii Europene, manifestare organizată la Luxemburg. Agenda reuniunii a fost structurată în două sesiuni: Cooperarea viitoare în cadrul rețelei și, respectiv, Inteligența artificială și Justiția.

*

În perioada 9-10 octombrie 2023, un grup alcătuit din 10 magistrați-asistenți ai Curții Constituționale din România și 2 asistenți-judiciari ai Curții Constituționale a Republicii Moldova a efectuat o vizită de studiu la Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE), Luxemburg.

În cadrul vizitei, au avut loc întâlniri cu dl. Koen Lenaerts, președintele CJUE, și dna. Octavia Spineanu-Matei, judecător al CJUE, în cadrul cărora discuțiile purtate au vizat, printre altele, jurisprudența recentă a instanței europene, inclusiv aspecte privind identitatea națională și teoria contralimitelor, precum și necesitatea și importanța dialogului judiciar dintre curțile constituționale și CJUE, sub forma trimiterilor preliminare.

Au avut, de asemenea, loc întrevederi cu dna Mirela Stancu și cu dl. Ion Gâlea, judecători la Tribunalul Uniunii Europene, în cadrul cărora s-a discutat despre jurisprudența și specificul activității acestei instanțe; totodată, domnul judecător a prezentat elementele de fapt ale unei cauze privind măsuri restrictive, la a cărei ședințe de audiere a pledoariilor participanții au avut ulterior ocazia de a asista.

Participanții au beneficiat totodată de prezentări din partea d-nei Ramona Șereș, administrator la Grefa CJUE, a d-nei Cristina Prunaru, referent juridic în cadrul cabinetului d-nei

---

judecător Octavia Spineanu-Matei, a d-nei Ana Constantinescu, asistent în cadrul cabinetului d-lui judecător Ion Gâlea, a d-nei Ioana Gheorghe-Bădescu, expert în cadrul Direcției de cercetare și documentare, a d-lui Cristian Gogoșanu, jurist lingvist, și a d-nei Emese Csiki, asistent în cadrul bibliotecii.

Prezentările au evidențiat aspecte referitoare la organizarea, funcționarea, procedurile și procedurile de lucru la nivelul CJUE, modul de realizare a documentării și cercetării, rolul avocatului-general și al expertului lingvist, precum și la fondul documentar existent în cadrul bibliotecii CJUE.

*

În data de 13 octombrie 2023, doamna judecător Elena-Simina Tănăsescu, a participat la Seminarul intitulat „*Dialogul judiciar prin intermediul mecanismului avizelor consultative în temeiul Protocolului nr. 16*” organizat la Strasbourg.

Manifestarea organizată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului a cunoscut o înaltă reprezentare, prin participarea unor președinți ai instanțelor superioare naționale și reprezentanți permanenți ai tuturor statelor membre ale Consiliului Europei și prin discursuri susținute de doamna Síofra O’Leary, președintele Curții Europene a Drepturilor Omului, și doamna Marija Pejčinović Burić, secretarul general al Consiliului Europei.

*

Vineri, 20 octombrie 2023, președintele Curții Constituționale a României, domnul Marian Enache, a participat, la lucrările Sesiunii de comunicări științifice, cu tema “Criza dreptului în lumea contemporană”. Evenimentul, organizat anual de Academia de Științe Juridice din România, a avut loc în sala “Aula Magna” a Academiei de Studii Economice din București.

Cu acest prilej, domnul Marian Enache a susținut o prelegere, al cărei text se găsește la paginile 192-194 ale prezentului volum.

Președintele Curții a subliniat că această inițiativă se încadrează în preocupările existente în domeniul științelor juridice la nivel academic, național și internațional, ceea ce constituie o premisă esențială pentru dezvoltarea cercetării și culturii dreptului contemporan românesc.

Domnul președinte Marian Enache a apreciat că titlul conferinței aduce în dezbatere noțiunea de criză, care, deși are o natură bivalentă, trebuie percepută mai degrabă ca un moment al dezvoltării unui domeniu de activitate științifică sau instituțională, ce oferă posibilitatea de resetare și regândire în condiții noi a unui nou potențial creator. Perceperea în acești termeni a crizelor este necesară, pentru că este constructiv să pozitivăm crizele pentru a obține un rezultat și un efect benefice, și nu să le considerăm un punct de inflexiune insurmontabil pentru dezvoltarea unor concepte, idei, procese de cunoaștere și acțiuni sociale.

Crizele, care marchează evoluția oricărui fenomen de dezvoltare, pot constitui un impuls și o reconsiderare ale procesului de cunoaștere și pot reprezenta în sine o veritabilă provocare pentru profesioniștii dreptului. Aceste provocări multiforme trebuie valorizate în cercetarea proceselor/structurilor de evoluție ale fiecărui domeniu în parte în care se manifestă, de exemplu, în variatele forme de exprimare a fenomenului juridic.

Președintele Curții a relevat că provocările științei dreptului și a aplicării sale reprezintă un moment de dezvoltare a cunoașterii și cercetării științifice și aplicative, și nicidecum un

moment al temerii față de întâmpinarea noului, care în mod inexorabil constituie o legitate a progresului în orice activitate de tip uman. De aceea, criza poate fi apreciată ca fiind o împrejurare oportună identificării unor soluții novatoare în domeniul juridic și dezvoltării unor noi valențe ale extinderii aplicării dreptului.

De asemenea, în cadrul evenimentelor prilejuite de Sesiunea anuală de comunicări științifice, președintele Curții Constituționale a României, domnul Marian Enache, a participat joi, 19 octombrie 2023, la Gala Academiei de Științe Juridice din România, la Muzeului Palatului Cotroceni. În cadrul Galei, alături de alți profesioniști ai dreptului, Academia de Științe Juridice din România i-a decernat președintelui Curții Constituționale a României, domnul Marian Enache, distincția de merit pentru personalitățile care au contribuit la promovarea și dezvoltarea culturii și științei juridice. La acest eveniment au participat și doamna judecător Laura-Iuliana Scânteii și domnul judecător Dimitrie-Bogdan Licu.

NOIEMBRIE

Luni, 6 noiembrie 2023, președintele Curții Constituționale a României, domnul Marian ENACHE, a participat la sesiunea de deschidere a conferinței anuale a Consiliului Concurenței – “Concurența în sectoare cheie”. Evenimentul a avut loc la Cercul Militar Național, în Sala de Marmură.

Cu acest prilej, domnul Marian Enache a susținut o alocuțiune, al cărei text se găsește la paginile 214-215 ale prezentului volum.

*

Luni, 13 noiembrie 2023, președintele Curții Constituționale a României, domnul Marian Enache, a participat la lucrările cursului postuniversitar „*Top Management Afaceri Interne*”, organizat de Colegiul Național de Afaceri Interne din cadrul Academiei de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”.

Cu acest prilej, domnul Marian Enache a susținut o prelegere cu titlul „*Curtea Constituțională a României – unica autoritate de jurisdicție constituțională. Rolul Curții Constituționale în asigurarea echilibrului puterilor în stat*”, al cărei text se găsește la paginile 202-211 ale prezentului volum.

*

În perioada 16-17 noiembrie 2023, domniile judecători Cristian Deliorga și Gheorghe Stan, însoțiți de doamna Ana-Maria Saon, consilier în cadrul Compartimentului relații externe, relații cu presa și protocol, au reprezentat Curtea Constituțională a României la lucrările Conferinței Internaționale cu tema „Drepturile Omului: O perspectivă europeană”.

La evenimentul organizat la Varșovia de Tribunalul Constituțional al Republicii Polone au participat atât reprezentanți ai autorităților naționale, cât și reprezentanți străini, președinți și judecători ai instanțelor de jurisdicție constituțională și ai curților supreme din Europa, printre care amintim pe ambii președinți ai Curții Constituționale a Belgiei, domnul Luc Lavrysen și domnul Pierre Nihoul, președintele Curții Supreme a Republicii Cehe, domnul Petr Angyalossy, vice-președinta Curții Constituționale a Georgiei, doamna Manana Kobakhidze, vice-președintele Curții Constituționale a Republicii Bosnia și Herțegovina, domnul Zlatko M. Knežević, precum

---

și reprezentanți ai mediului universitar, manifestarea constituind astfel un excelent prilej pentru consolidarea dialogului interinstituțional.

Conferința s-a desfășurat pe parcursul a două zile și a fost structurată în trei sesiuni. „Drepturile omului – imutabilitatea și dinamica acestora (în general și în detaliu)”, „Pluralismul preferințelor axiologice ca factor determinant al modului în care sunt înțelese drepturile omului” și „Intensificarea și integrarea măsurilor care promovează drepturile omului – oportunități și amenințări. Drepturile omului în condiții de război. Practici ale regimurilor totalitare”.

Intervențiile din cadrul sesiunilor au fost urmate de runde de dezbateri la care au luat cuvântul numeroși participanți care și-au exprimat interesul real față de experiența și practica colegilor lor din alte jurisdicții, evidențiindu-se și cu această ocazie importanța întâlnirilor dintre membrii autorităților de jurisdicție constituțională.

DECEMBRIE

Vineri, 1 Decembrie 2023, președintele Curții Constituționale a României, domnul Marian Enache, a participat la parada militară organizată în Piața Arcului de Triumf din București cu ocazia Zilei Naționale a României. De asemenea, în aceeași zi, a participat, alături de judecătorii – doamna Livia-Doina Stanciu, doamna Mihaela Ciochină, doamna Laura-Iuliana Scânteii, domnul Cristian Deliorga, domnul Gheorghe Stan, domnul Dimitrie-Bogdan Licu, la recepția oferită la Palatul Cotroceni de Ziua Națională.

*

Marti, 5 decembrie 2023, președintele Curții Constituționale, domnul Marian Enache, împreună cu domnul Benke Károly, prim-magistrat-asistent, au participat la ceremonia de deschidere a Marii Finale THEMIS 2023, organizată de Institutul Național al Magistraturii (INM) și European Justice Training Network (EJTN).

Cu acest prilej, președintele Curții Constituționale, domnul Marian Enache, a rostit, în Aula INM, un discurs, prin care a subliniat importanța formării judecătorilor și procurorilor într-un sistem organizat și profesionalizat în cadrul școlilor de magistratură din Europa, precum și necesitatea realizării unor schimburi de experiențe și de bune practici în domeniul dreptului, pentru a facilita nevoia de dialog specializat atât între ordinele juridice naționale, cât și între acestea și ordinea juridică a Uniunii Europene.

Schimburile de experiență, în variatele lor forme, realizate prin intermediul școlilor de magistratură, contribuie la crearea unei conștiințe juridice europene în care sunt promovate valorile pe care se fundamentează Uniunea Europeană. Concursurile organizate de școlile de magistratură în cadrul organizatoric oferit de EJTN au menirea de a reuni viitori judecători și procurori din diferite state europene într-un efort comun de valorificare a ideilor și a principiilor care fac parte din patrimoniul judiciar european.

Președintele Curții Constituționale, domnul Marian Enache, a evidențiat, în același timp, că tema ediției de la București a concursului THEMIS 2023 – Accesul la justiție – valorifică un concept de esență constituțională, ce face parte din patrimoniul constituțional european comun, dovadă fiind și consacrarea sa atât în Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, cât și în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

Președintele Curții Constituționale din România a subliniat necesitatea studiului dreptului constituțional în cadrul școlilor de magistratură, această materie, fiind, de altfel, parte componentă a planului de învățământ al INM.

Președintele Curții Constituționale, domnul Marian Enache, a invitat participanții la concurs să efectueze o vizită de lucru la sediul instanței de contencios constituțional, în considerarea bunei cooperări pe care aceasta o are cu INM, și a urat mult succes evenimentului, precum și celor opt echipe calificate în finala THEMIS 2023, care provin – în ordine alfabetică – din Franța, Italia, România și Țările de Jos.

Discursul susținut de domnul Marian Enache se găsește la paginile 212-213 ale prezentului volum.

*

Miercuri, 6 decembrie 2023, Curtea Constituțională a României a organizat la Chișinău, la Muzeul Național de Istorie a Moldovei, o expoziție tematică de documente și fotografii pentru celebrarea „Centenarului Constituției României Întregite (1923 – 2023)”, prima lege fundamentală care a legiferat organizarea statală, precum și drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor de pe ambele maluri ale Prutului.

La această manifestare a fost prezent domnul Marian Enache, președintele Curții Constituționale a României care a susținut, în deschiderea expoziției, un discurs privind rolul și importanța Constituției din 1923, precum și semnificațiile celebrării Centenarului Constituției României Întregite. Textul discursului se găsește la paginile 172-176 ale prezentului volum.

La eveniment a participat, din partea Curții Constituționale a României, doamna judecător Laura-Iuliana Scânteii, în calitate de curator al expoziției privind evoluția istoriei constituționale în România.

Cu această ocazie, președintele Academiei de Științe a Moldovei, academician Ion Tighineanu, i-a înmânat domnului președinte Marian Enache Medalia „Dimitrie Cantemir” conferită Curții Constituționale a României cu prilejul Centenarului Constituției României Întregite și în contextul aniversării a 350-a de la nașterea marelui cărturar al umanismului românesc, Domn al Moldovei, Dimitrie Cantemir.

Deschiderea expoziției dedicate împlinirii a 100 de ani de la adoptarea Constituției din 1923 avut loc în cadrul unui vernisaj organizat miercuri, 6 decembrie 2023, ora 11.00, la Muzeul Național de Istorie a Moldovei din Chișinău, cu participarea reprezentanților Președinției Republicii Moldova, ai Parlamentului și ai Guvernului, a unor judecători ai Curții Constituționale a României și ai Curții Constituționale a Republicii Moldova, precum și ai Academiei de Științe a Moldovei și ai Universității de Stat din Moldova, personalități din viața politică și domenii juridice și culturale.

Expoziția poate fi vizitată până în data de 20 ianuarie 2024, în Sala Unirii a Muzeului Național de Istorie a Moldovei din Chișinău, iar, în cadrul acesteia, sunt prezentate exemplarul original al Constituției din 1923 și cel al Constituției Române din 1866, cu sprijinul partenerilor instituționali ai evenimentului: Administrația Prezidențială a României – Muzeul Național Cotroceni, Banca Națională a României și Biblioteca Metropolitană București.

Constituțiunea din 1923 a fost adoptată de Adunarea Deputaților și de Senat, întrunite ca Adunări Naționale Constituante în Parlamentul de la București, în ședințele din 26 și 27 martie

---

1923, fiind promulgată de Regele Ferdinand prin Decretul regal nr.1360 din 28 martie 1923, contrasemnat de Președintele Consiliului de Miniștri, Ion I. C. Brătianu, și de 14 miniștri, și a fost publicată în „Monitorul Oficial” nr.282 din 29 martie 1923.

România și Republica Moldova au profunde afinități comune de istorie, credință, limbă și tradiții și rememorează prin această manifestare un moment esențial din evoluția lor constituțională. Constituția din 1923 este zestrea comună constituțională democratică care păstrează pentru cunoașterea generațiilor viitoare, de pe ambele maluri ale Prutului, rădăcini constituționale comune și le orientează spre un viitor european comun.

În considerarea importanței sale pentru istoria constituțională comună, Curtea Constituțională a României, garantul supremației Constituției, a declarat prin hotărârea plenului din data de 18 ianuarie a.c., anul 2023 – Anul „Centenarului Constituției României Întregite” și a organizat cu acest prilej aniversar, o Adunare solemnă la Palatul Parlamentului din București, în data de 27 martie 2023, cu participarea Președintelui României, Klaus Werner Iohannis, a Președinților Senatului și Camerei Deputaților, a Prim-ministrului și a membrilor Guvernului României, a judecătorilor Curților Constituționale de la București și Chișinău, a reprezentanților Înaltei Curți de Casație și Justiție, a Patriarhului Bisericii Ortodoxe Române, a reprezentanților celorlalte culte și ai corpului diplomatic, precum și a reprezentanților ai autorităților publice centrale și ai mediului academic din țară și străinătate.

Evenimentul celebrării Centenarului s-a bucurat de participarea domnului Koen Lenaerts, președintele Curții de Justiție a Uniunii Europene, a doamnei Octavia Spineanu-Matei, judecător din partea României la Curtea de Justiție a Uniunii Europene, a doamnei Claire Bazy-Malaurie, președintele Comisiei Europene pentru Democrație prin Drept, a domnului Mamadou Badio Camara, președintele Asociației Curților Constituționale Francofone (A.C.C.F.), a unor președinți și judecători ai altor curți constituționale europene.

*

În data de 6 decembrie, în urma invitației lansate de președintele Curții Constituționale, domnul Marian Enache, reprezentanți ai celor opt echipe calificate în Marea Finală THEMIS 2023, organizată de Institutul Național al Magistraturii (INM) și European Justice Training Network (EJTN), au efectuat o vizită de studiu la sediul Curții Constituționale a României.

Domnul Varga Attila, judecător al Curții Constituționale, și Benke Károly, prim-magistrat-asistent, au fost gazdele vizitei efectuate de tinerii juriști din Franța, Italia, România și Țările de Jos, care au fost însoțiți de doamna Lucreția-Albertina Postelnicu, director adjunct al INM, și doamna Andra Elena Ghebri – șeful Departamentului de formare inițială al INM, precum și de doamna Margreet Blaisse, decanul Centrului de studii juridice și de formare profesională judiciară din Olanda, care deține Președinția Comitetului de Pilotaj al EJTN, și domnul Flavio Mastrorillo, managerul Proiectului THEMIS 2023.

În deschiderea întâlnirii, domnul judecător Varga Attila a transmis cuvântul de salut al președintelui Marian Enache și a expus pe scurt rolul și poziția instituțională a Curții Constituționale în sistemul constituțional național. În continuarea întâlnirii, domnul Benke Károly a prezentat modul de organizare și funcționare a Curții Constituționale, precum și atribuțiile acesteia, în special, cele referitoare la controlul de constituționalitate *a priori* și *a posteriori*, exercitat pe

calea excepției de neconstituționalitate, și la soluționarea conflictelor juridice de natură constituțională. De asemenea, au fost discutate aspecte desprinse din jurisprudența instanței constituționale, precum și probleme de principiu referitoare la efectele deciziilor Curții Constituționale, tipologia acestor decizii și relația cu Curtea de Justiție a Uniunii Europene.

Întâlnirea s-a desfășurat într-un cadru colegial, în care participanții au manifestat un interes deosebit cu privire la activitatea desfășurată de Curtea Constituțională a României.

*

Joi, 7 decembrie 2023, președintele Curții Constituționale a României, domnul Marian Enache, a participat alături de doamna judecător Laura-Iuliana Scânteii, la evenimentul de lansare a monedei de argint dedicate împlinirii a 100 de ani de la înființarea Muzeului Militar Național Regele Ferdinand I și la vernisajul expoziției organizate cu acest prilej. Evenimentul a avut loc la sediul Băncii Naționale a României, unde au participat înalte oficialități și înalți reprezentanți ai Armatei române, ai Bisericii Ortodoxe și alte culte din România.

Președintele Marian Enache a adresat, cu acest prilej, un mesaj al cărui text se găsește la paginile 222-224 ale prezentului volum.

*

Vineri, 8 decembrie 2023, președintele Curții Constituționale a României, domnul Marian Enache, a participat alături de domnul Varga Attila, la Gala Premiilor Științifice ale Uniunii Juriștilor din România.

Cu acest prilej, domnului președinte Marian Enache și domnului judecător Varga Attila li s-a acordat Premiul Anibal Teodorescu în domeniul Dreptului Public pentru lucrarea „*Parlamentul României în jurisprudența Curții Constituționale*”, publicată la Editura C.H. Beck.

*

Vineri, 8 decembrie 2023, Președintele Curții Constituționale a României, domnul Marian Enache, a premiat elevii și studenții câștigători ai primei ediții a concursului de eseuri cu tema: „*Cel mai important drept fundamental pentru mine este ...*”, organizat de Ziua Constituției României. Concursul face parte din seria evenimentelor incluse în programul „*Tinerii, prietenii Constituției*”, inițiat de Curtea Constituțională în anul 2023, pentru implicarea noilor generații în proiecte de cunoaștere și de promovare a drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățeanului, precum și a spiritului Legii Fundamentale.

La ceremonia de premiere au mai participat, din partea Curții Constituționale a României, doamna Laura – Iuliana Scânteii, judecător constituțional, dl. Benke Károly, prim-magistrat-asistent, și dna. Cristina Titirișcă, magistrat-asistent.

Membrii comisiei de concurs au fost doamnele judecător Elena-Simina Tănăsescu și Laura – Iuliana Scânteii și doamna Cristina Titirișcă, magistrat-asistent, iar președintele Curții Constituționale, domnul judecător Marian Enache a coordonat, în calitate de președinte de comisie, jurizarea lucrărilor candidaților. Comisia de concurs a selectat 18 eseuri câștigătoare la două secțiuni distincte: *Categoria elevi de liceu* și *Categoria studenți*, și a propus acordarea a trei categorii de premii fiecărei secțiuni: Premiul I, Premiul de Excelență și Mențiune.

Premiile oferite de Curtea Constituțională fiecărui câștigător la prima ediție a concursului de eseuri constau în: un stagiu de practică la Cancearia Curții Constituționale în anul 2024,

---

publicarea pe pagina web a CCR a listei câștigătorilor și a unor extrase relevante din eseurile premiate, diplomă și cărți (*Constituția României*-ediția trilingvă și ediția de buzunar, „*Monica Lovinescu, o viață, o voce, un destin*” – Cristina Cioabă, „*Mihnea Constantinescu, Omul care a schimbat România fără ca noi să știm*” – Iulian Comănescu).

Studentii și elevii câștigători provin de la Facultatea de Drept – Universitatea din București, Colegiul Național „Gheorghe Lazăr” din București, Colegiul Național „Spiru Haret” din București și Complexul Educațional Laude-Reut. Lista câștigătorilor și a premiilor se găsesc la <https://www.ccr.ro/tinerii-prietenii-constitutiei/>.

Concursul a constat în elaborarea unui eseu despre un drept sau o libertate fundamentală din Constituția României, candidații argumentând într-un mod original opțiunea lor pentru acel drept / acea libertate pe care îl/o consideră cel/cea mai important(ă) pentru ei.

În deschiderea ceremoniei de premiere, președintele Marian Enache a subliniat importanța Zilei Constituției României – 8 decembrie. O Constituție este importantă pentru un popor deoarece, prin valorile și principiile pe care le consacră, îi exprimă identitatea națională și opțiunile fundamentale pentru statul de drept și democrație.

Președintele le-a transmis elevilor și studenților că cea mai bună formă de respect a Constituției este cunoașterea Legii Fundamentale, care cuprinde regulile de organizare și funcționare a statului, precum și drepturile și libertățile cetățenești. De asemenea, i-a asigurat că judecătorii constituționali și magistrații – asistenți ai Curții manifestă deschidere și interes pentru acțiuni similare viitoare în care să fie implicați tinerii în cunoașterea și promovarea Constituției țării.

La finalul ceremoniei, președintele Curții și-a exprimat speranța ca această primă ediție a Concursului de eseuri dedicat Zilei Constituției României va fi o sursă de inspirație în anii următori, cu scopul comun al promovării drepturilor și libertăților fundamentale, a principiilor statului de drept și a democrației constituționale, reiterând dorința sa de a diversifica proiectele cu elevii și studenții din București și din țară în cadrul programului Curții Constituționale „*Tinerii, prietenii Constituției*”.